

FOMS RIKSKONFERENS 2013

Den unika människan

I samverkan med

KULTUR-
FÖRVALTNINGEN

Text, foto och grafik: Linnea Hummel

OM FOMS SOM FÖRENING

FOMS är en rikstäckande ideell yrkes- och intresseförening som har till syfte att stödja tjänstemän och andra med intresse för fritids- rekreations- och kulturfrågor för personer med funktionsnedsättning.

FOMS vill se fritid, kultur och rekreation som en väg till delaktighet för personer med funktionsnedsättning. För den enskilde innebär det:

- Rätt till rådgivning, utbildning och stöd för att kunna välja och hantera sin fritid på egen hand.
- Bättre tillgänglighet till information, lokaler, miljöer och verksamheter.
- Utveckling av metoder inom kultur, fritids- och rekreationsområdet för att möjliggöra deltagande oberoende av funktionsnedsättning.
- Anpassning av befintligt utbud genom ny teknik och hjälpmedel.
- Specialanpassat utbud för den som inte kan ta del av samhällets utbud.
- Fritids- och kulturinsatser som komplement till behandling, Therapeutic Recreation.
- Utbildning och stöd till ledare inom föreningar, organisationer och andra aktörer.
- Personliga stödformer enligt LSS, SOL för den som är i behov av detta. Uppgradering av fritidens betydelse för livskvalitet och hälsa. Minskning av administrativa och personliga hinder genom tillsättande av fritidstjänstemän inom kommuner och landsting med ansvar för kultur, fritid och rekreation.

FOMS RIKSKONFERENS 2013

SUZANA MOCEVIC

Från kriget till friheten

Suzana Mocevic arbetar som mångfaldssamordnare i Växjö kommun. Med sitt eget liv som utgångspunkt belyser Suzana frågorna som rör mångfald, integration, sexuell läggning, funktionsnedsättning med mera.

Suzana inleder föreläsningen med en dikt som ska få oss i publiken att känna oss välkomna. Hon poängterar just välkommandet som något viktigt i arbetet kring dessa frågor. Hon berättar hur det var att leva i den mångkulturella staden Sarajevo, fram till kriget bröt ut. Efter ett år av krig i Bosnien flydde hon och hennes familj med en FN-buss ut i Europa. Land efter land sa att det inte fanns plats för oss. Det hade redan kommit flyktingar. Ända tills vi kom till Sverige. Där stod en man i militärkläder och sa "välkommen." Det är det som gör skillnaden. Man ska känna sig välkommen, det har vi som utgångspunkt i vårt arbete med mångfald och antidiskriminering, förklarar Suzana.

- Sverige idag kan verka mer tolerant än andra länder, men vi är inte mer toleranta. Det bara skiftar mellan olika grupper vem som är syndabocken. Allt från judar till homosexuella och nu senast muslimer. Det är ingen myt att människor slutar på sina jobb för att de inte

vågar vara öppna med sin sexualitet, om sin religion eller annat. Mångfalden existerar helt enkelt inte i den mån vi önskar i kommunerna.

Endast fyra procent av befolkningen är vita, straighta män i medelåldern. Ändå är det gruppen vi oftast ser på chefspositioner ute i landet. I rekrytering och budget måste dessa jämställdhetsfrågor diskuteras och integreras. Det handlar om mångfald. Alla människors lika värdighet. Det handlar också om jämställdhet, bemötande och språk.

När det gäller personer med funktionsnedsättning brukar vi säga funktionsförmåga istället. Vi vill belysa förmågan istället för nedsättningarna, säger Suzana. Det nedsättande är vår diskriminering, inte att någon till exempel sitter i rullstol för att ta sig fram.

Suzana belyser också vikten av mätbara mål och också konkreta mål för att verkligen kunna nå dem. Hon avslutar med visdomsorden; olika pusselbitar skapar gemenskap. Olikheter berikar och skapar möjligheter. Var dig själv, för alla andra finns redan!

FOMS RIKSKONFERENS 2013

KRISTOFFER EKELUND & MAGNUS ÖSTLING

Egyptiska pyramider och släkten i mosaik

Konstnärerna Kristoffer Ekelund och Magnus Östling visar bilder och berättar om sitt konstnärskap på Atelje Inuti – en daglig verksamhet med renodlad konstnärlig profil på lilla Essingen i Stockholm.

workshops och utställningar tillsammans. Kooperativet reser så ofta de kan men ordnar också egna utställningar både i Sverige och utomlands. Nästa utställning blir i Finland. Mer kan läsas på www.inuti.se

I lokalerna finns två ateljéer, en måleriateljé och en skulpturateljé. Alla konstnärer som jobbar på Inuti har sina egna platser. Inuti jobbar som ett kooperativ, där alla tillsammans bestämmer vad de vill göra på verksamheten. Det finns också en stiftelse som har det tyngre ekonomiska ansvaret.

Magnus har gjort mängder av vackra mosaikporträtt av sig själv och sin familj. Han ville prova något nytt och det visade sig verkligen vara nåt för honom. Han använder det som ett sätt att släktforska, då många i hans släkt inte är kvar i livet. De detaljrika bilderna kräver ibland både pincett och förstoringsglas.

Kristoffer är en Egypten-dyrkare och har gjort fina målningar med just Egypten som tema. Ibland säljs konsten för att få pengar till arbetsresor tillsammans. Inuti samarbetar nämligen med andra ateljéer runt om i världen. Då kan man dela erfarenheter och kunskap, anordna

FOMS RIKSKONFERENS 2013

RONNIE LARSSON

Det måste vara nåt som inte är fel

Möt skådespelaren Ronnie Larsson från Moomsteatern (Malmö) i den specialskrivna monologen om Aspergers syndrom. Ronnie har tillsammans med regissör Bertram Heribertson och manusförfattare Per Törnqvist har han skapat en enmansföreställning där han tar med publiken på en mycket roande, underfundig och tankeväckande resa.

Ronnie är upp och ner, allt och inget när han kliver på scenen som skådespelare. Föreställningen är en ögonöppnare för många.
- Tänk om jag finge slippa hobbydiagnoser. Slippa bli hånad och mobbad som barn. Jag förstod ju att jag var annorlunda, men ingen kunde säga att det var jag eller att det var omgivningen, säger Ronnie.

Per (till höger i bild) berättar efter föreställningen att Moomsteatern i Malmö har gått från daglig verksamhet till det vi gör nu – skapar teater för vår publik. Alla skådespelarna får lön och behöver inget LSS-stöd. Ett viktigt och riktigt jobb.

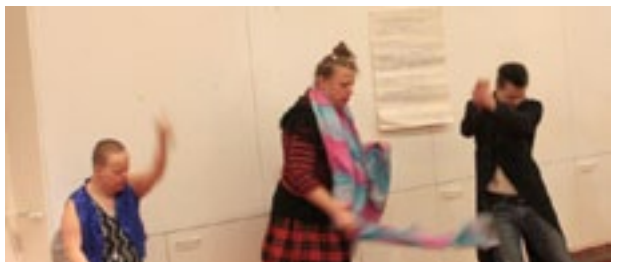
FOMS RIKSKONFERENS 2013

CIRKUS GRÄNSLÖS

På torsdagmorgen bjuder Cirkus Gränslös på en sprakande föreställning med fantastiska artister. Allt från akrobatik till komik tas upp i ett rasande tempo och publiken är väldigt imponerad av konsterna. Cirkus Gränslös är en kulturgrupp inom Studieförbundet Vuxenskolan Stockholm. Gruppen består av nio cirkusartister och har funnits sedan år 2000.

De har bland annat uppträtt i Tyskland och Grekland, mer kan läsas på www.cirkusgranslos.se

FOMS är en rikstäckande ideell yrkes- och intresseförening som har till syfte att stödja tjänstemän och andra med intresse för fritids-, rekreations- och kulturfrågor för personer med funktionsnedsättning.

FOMS har medlemmar i hela Sverige. Exempel på medlemmar är: fritidskonsulenter, kulturjänstemän, enhetschefer, idrottskonsulenter, friskvårdskonsulenter, kulturarbetare, tillgänglighetsplanerare, fritidsutvecklare, studiesamordnare, handikappkonsulenter, rehabiliteringspersonal med flera. Läs mer om oss och om hur du blir medlem på www.foms.se!

FOMS RIKSKONFERENS 2013

OSCAR SVENSSON & FABIAN SJÖ

Fokus 12

Oscar och Fabian jobbar som utredare på Ungdomsstyrelsen, med frågor som rör levnadsvillkor för unga med funktionsnedsättning. Nu har de skapat en stor rapport om ungdomar med funktionsnedsättnings fritidsvanor.

- Vi ville ringa in vilken grupp man ska titta närmare på. Många studier beskriver en viss grupp av ungdomar med funktionsnedsättning. Det gjorde det lite klurigare, vi ville göra det så brett som möjligt, säger Fabian. Det är intervjuer och olika studier som är utgångspunkten för analysen i rapporten. Det är viktigt att vuxna som möter ungdomarna har den kunskap som krävs för att bemöta dem på rätt sätt, för att nå de ungdomspolitiska målen. De målen är att alla unga ska ha verklig tillgång till välfärd och verklig tillgång till inflytande.

Att utgå från barn- och ungdomskonventionen är ett bra sätt att se om man kan nå målen. Oscar och Fabian visade också upp några huvudresultat från undersökningen. Tyvärr är levnadsvillkoren sämre inom samtliga studerade områden och särskilt stor inom utbildning, arbete och hälsa. Det är också fem gånger så vanligt för ungdomar med

funktionsnedsättning att inte vara nöjd med sin livssituation.

När det gäller kultur och fritid så är gruppen något mindre aktiva på fritiden. Unga med funktionsnedsättning motionerar mindre, och det är tre gånger så vanligt att inte motionera över huvud taget jämfört med ungdomar utan funktionsnedsättning.

Vad finns det då för hinder i fritiden? Olika former av tillgänglighet, till exempel att ha svårigheter att ta sig till en aktivitet. Det finns också en rädsla i hur man ska bli bemött, vilket gör att man avstår. Det finns också andra livsområden som påverkar möjlighet till fritid. De ger ett exempel med en tjej med dyslexi vars fritid slukades av skolan. När skulle hon ha tid att göra något? Möjligheterna och stöden varierar också stort från kommun till kommun. Bara drygt hälften av kommunerna uppger sig ha planer för fritid för personer med funktionsnedsättning.

Hur förbättrar vi möjligheten till god fritid? Mycket ansvar ligger på kommunerna. Att skapa mötesplatser, ge stöd och konkreta planer. Alla ska kunna delta på lika villkor. Det är också viktigt att jobba med inkludering och riktade verksamheter, då ungdomarna tenderade

att slappna av mer i miljöer där de blir förstådda och bemötta på ett bra sätt. De lägger också vikt vid ledarens roll, hur man blir välkommen, hur man blir förstådd och bemött.

- Skapa öppna och tillgängliga mötesplatser och föreningsverksamheter för unga med funktionsnedsättning, säger Oscar. Det är bara ett exempel på hur man börjar med ett jämställdhetsarbete.

- Vuxenvärlden och samhället måste vara redo att bemöta den här gruppen för att ge dem samma möjligheter, avslutar de.

FOMS RIKSKONFERENS 2013

KARIN ÅSLUND

Läget i kommunerna

Karin Åslund presenterar Handisams senaste rapport om arbetet i kommunerna kring fritid och kultur för personer med funktionsnedsättning.

- Det är tyvärr en lite dystyr bild om man ser på statistiken, säger Karin. Personer med funktionsnedsättning är

- mindre fysiskt aktiva
- har sämre hälsa
- idrottar mer sällan utomhus
- vill förändra sina vanor lika mycket som andra, men behöver stöd.

Det är superviktigt med delaktighet, och att kunna delta trots olika hinder. Att vara inkluderad. Karin ger ett exempel om en tjej vars lärare bestämde att klassen skulle åka skidor. Ett mycket bra beslut, bara att det inte gällde henne, för hon sitter i rullstol.

Kommunen kan göra skillnad! Det handlar om att utforma verksamheter med ett inkluderande synsätt. Både för åskådare och deltagare. Skapa tillgänglighet för alla, inte bara de klassiska anpassningarna. När det gäller mål och strategier så har 40% av kommunerna mål för verksamheter för personer med funktionsnedsättning. Inte alla följer upp sina mål, tyvärr. Drygt 1 av 10 har riktade insatser.

Informera, främja och ställa krav

44% av kommunerna informerar om vilka aktiviteter som finns för målgruppen.

Knappt 1 av 5 erbjuder utbildning. 1 av 5 ställer krav på tillgänglighet och delaktighet vid bidragsgivning. Det ska finnas åtgärdsplaner för att få bidrag från staten.

Ett brett arbete behövs. Att främja den spontana och vardagliga aktiviteten. Det kan handla om att bygga promenadstråk i närheten av bostadsområden, vilket leder till att fler går och cyklar. Självklart bör personer med funktionsnedsättning vara inkluderade i planeringen. Det är också viktigt att skapa förutsättningar för att ta sig till sin aktivitet. Tillgängliga öar blir inte så verksamma om de inte knyts samman. Konkreta saker kan vara att erbjuda färdtjänstresor och ledsagartimmar för sportande.

Generellt sett gör många kommuner något, men få systematiskt. Fundera på vilka verktyg vi har och vad vi kan göra! Använder man de verktygen som kommunen faktiskt har till hands? Kommunerna har ju högsta grad ansvar att följa och utöva FN-konventionen. Hos vissa kommuner genomsyrar det hela verksamheten och det är verkligen goda exempel att följa.

FOMS RIKSKONFERENS 2013

SPEAKERS CORNER

Gun-Britt Krook – FOMS

Gun-Britt har jobbat med att göra en undersökning om hur mycket kommuner och landsting arbetar med fritidsfrågor för personer med funktionsnedsättning. Hon skickade ut frågeformulär till alla FOMS-medlemmar, kultur- och fritidsförvaltningar samt socialförvaltningar. Därefter har hon haft telefonkontakt med de tillfrågade.

Alla 290 kommuner är tillfrågade, 137 stycken har hittills svarat. Enligt undersökningen har 88 kommuner anställda som ansvarar för kultur och fritid för målgruppen. Vissa småkommuner delar tjänst. Tio landsting har också svarat, varav hälften uppger att de har anställda för dessa frågor. En del kommuner har angett att det finns politisk förankring medan andra har angett att man hyser verksamhet men inte har några ner-skrivna mål.

Fullständig redovisning av undersökningen finns på www.foms.se.
Frågor kan skickas till:
gunbrittkrook@hotmail.com.

Malin Bernt - Fritidsnätet

Malin har jobbat med att utöka fritiden för ungdomar i Stockholm stad. I arbetet ingår att informera om olika fritidsaktiviteter för barn och

ungdom, något som är svårare än man kan tro. Ibland är det föreningar, ibland är det i kranskommuner, ibland har fritidsgårdens hemsida information, ibland inte. I ett myller av aktiviteter fanns ett behov av en sammanställning.

Fritidsnätet är en gemensam webbtjänst där man samlar aktiviteter som passar vuxna och barn/ungdom med olika typer av funktionsnedsättning. Nu finns något som samlar ihop oss, 16 kommuner deltar i projektet.

- Vilken skillnad mot att gå in på 16 olika kommuners hemsidor och söka aktiviteter! säger Malin. Det ska finnas möjlighet att begränsa sina sökningar på Fritidsnätet, till exempel om man vill se allt som finns i Haninge, eller vad det finns för synskadade. Det är också en process i anpassningen, många säger att de kan ta emot alla personer, men kanske inte har tänkt på personer med synskador också ingår i gruppen ALLA. Det gäller att skapa beredskap för att kunna ta emot så många som möjligt och vi får lära oss att tala samma språk så småningom.

Den 23 april är det invigning för Fritidsnätet.

Kerstin Björson och Håkan Johansson - Musik ska byggas utav glädje

Musik ska byggas utav glädje är ett projekt vars syfte är att skapa möjligheter för personer som har en funktionsnedsättning att få en möjlighet att utvecklas och stärkas i sin person och motorik genom musicerande.

- Deltagare har fått höra av andra att de borde sluta sjunga och spela, de ska inte, de *kan* inte. Men de kan visst! Man jobbar bara med lite annorlunda vägar. Det handlar om att våga vara lite kreativ, inte så fyrkantig i sitt sätt, säger Kerstin. Projektet har under 2012 lett till en film på 54 minuter och en bok på cirka 100 sidor. Ett material som vi vill göra tillgängligt för många och fungera som en inspiration på många plan.

Håkan som jobbar som musikpedagog ger sig tid att bemöta dessa härliga människor som vill hålla på med musik.

- Det som är viktigt för mig är respekt och ödmjukhet mot människor. Det blir en gemenskap, en glädje och något att se fram emot för människor som inte alltid har mycket annat att hitta på. Det är nåt speciellt som händer när människor får göra vad de vill och på allvar. Det jag märker personligen är att

FOMS RIKSKONFERENS 2013

MINGEL OCH DISKUSSIONER

En viktig del av konferensen

de börjar öppna sig, prata och ta kontakt. Det här är något som leder till enorma saker, säger Håkan. Läs mer om projektet och se filmen på www.msbug.se.

Mikael Petrén - Det digitala biblioteket

Mikael från Stockholms stads stadsbibliotek virtuella enhet berättar om det nya systemet kring elektronisk media.

Det har länge funnits ett digitalt system för att söka efter böcker. Men först nu kommer en övervägande trend att också konsumera medier digitalt. Detta gör att det när fler grupper i samhället. Idag är e-böckerna i Sverige cirka 6000 i antal.

Talböckerna däremot är cirka 90.000, och de måste också ingå i det nya systemet. I dag när man söker efter böcker så finns inte talböckerna med, bland annat därför har frågan om tillgänglighet varit vägledande i strategin kring utvecklingen. Det resoneras mycket kring användarperspektiv och jobbas utifrån olika personas, användarperspektiv. De digitala biblioteken ska vara utformade så att alla kommuninvånare kan ta del av tjänsterna.

- Vi vill välkomna alla till det digitala biblioteket. säger Mikael.

FOMS RIKSKONFERENS 2013

PERNILLA LUTTROPP

Open Space

Hur har du det på jobbet? Ser beslutsfattarna vinsten av att satsa på kultur och fritid?

Det är några av frågorna som berördes under torsdageftermiddagens open space-sammandrag. Open space är ett sätt att diskutera där dialog, delaktighet och eget ansvar väger tyngst.

Open space består av 4 principer:

- De som är här är de rätta människorna. (Lägg inte tid på att diskutera om människor som inte är här.)
 - Det som händer är det som ska hända. (Om det inte blir som du tänkt så finns det en mening med det)
 - När det börjar så börjar det.
 - När det slutar så slutar det.
- Det finns också EN lag och det är lagen om rörlighet. Om en

diskussion inte ger dig något, så är det upp till dig att gå till en annan diskussion som gör det.

Med dessa premisser diskuterade deltagarna mängder av olika frågor, som de själva fått ta fram.

FOMS RIKSKONFERENS 2013

SARA LUND/CLAES SCHMIDT

Kvinnor, män och alla vi andra - om fördomar

- Vi deltar alla i skådespelet som heter Normen. Man har huvudrollen. Hur ska man vara? Vad ska man göra och inte göra? Kan man verkligen se ut så här? Jag tog makten och bestämde själv hur jag vill se ut.

Sara är ibland Sara och ibland Claes. Han föddes som Claes men efter 40 år i garderoben så tog han mod till sig och kom ut som transvestit. Sara berättar att hon är uppvuxen på 50-talet, där en man alltid skulle vara en man och det var inget att rucka på.
- Jag hade en man på min axel i 40 år som sa till mig att "så där kan du inte vara, du är man och inget annat!"

Och visst är det konstigt att vi alltid ska dela upp oss i just man och kvinna, som att det vore varandras motsatser. Varför är det inte ung och gammal? Lång och kort? Vi luras hela tiden in i hur vi ska vara. Och vi programmeras tidigt till könsroller, betyg och hur saker ska vara. Jag är som sagt programmerad på 50-talet förklarar hen. Då fanns det inga homosexuella, funktionsnedsatta var invalider och inga rullstolsburna behövde man ta hänsyn till. Det låter ju helknäppt idag, men det var så jag var upplärd och programmerad.

Det som vi tycker är viktigt idag, kommer bara att utgöra hälften av den information som är viktig om sju år. Därför är det också så viktigt att vi delar den goda kunskapen och tar bort den dåliga informationen till kommande generationer. Ord betyder fruktansvärt mycket. Vem bestämmer i ditt huvud vad du ska tycka? Du eller någon annan? Man får skaffa sig en annan uppfattning av saker. Och visst är det svårt.

Hen får publiken att tänka till otaliga gånger under föreläsningen. Sara fortsätter.

- Vår hjärna saknar begränsningar, ändå skalar människor ner saker till "så kan man inte göra!" Jag skulle säga att allting går, men det tar lite olika tid.

- Måste jag till exempel veta om en person sitter i rullstol? Eller är man? Kvinna? Varför begränsa sig? Samhället ska ju vara gjort för människor, inte människor gjorda för samhället. Vi utgår så ofta från den vita, medelålders mannen utan funktionsnedsättning, men i själva verket så utgör den gruppen fyra procent av befolkningen. Om den bilden av människan för oss är normal, men i själva verket är en minoritet... Och transvestiter beräknas till fem procent. Då är vi alltså vanligare än det som är... normalt?

Inget är så ovanligt som det normala. Ändå strävar människor till att bli så lika varandra som möjligt.

Vanans makt är så oerhört stark. Runt 95 procent av det vi gör i vardagen, gör vi av vana. Vi har potentialen att göra så mycket mer, men ändå väljer människor att bli till exempel rasister. Vårt land kan bli ett kreativt land. Men vems utveckling stoppar du, genom att säga "man gör inte så?" Och vem tillåter du hindra dig från att nå ditt mål?

- Om du inte är beredd på att göra fel kommer du aldrig komma på något originellt. "Men vad ska andra säga?" Vem bestämmer egentligen hur du ska tänka? säger Sara.

Hon avslutar med att förklara att det värsta med fördomar är föreställning att vi inte har några. Vi måste ha dom, vi måste ju förutsätta fysikens lagar till exempel. Vi kan vara medvetna om att vi har fördomar allihopa och tillsammans bygga nånting bra kring det. Och när det blir fel så ber man om ursäkt.

**Bilder: sarulund.se/bild.html
Frågor? info@sarulund.se
Läs mer: www.sarulund.se**

FOMS RIKSKONFERENS 2013

FESTLIGHETER PÅ GOLDEN HITS

Med mat och musik

FOMS är en rikstäckande ideell yrkes- och intresseförening som har till syfte att stödja tjänstemän och andra med intresse för fritids-, rekreations- och kulturfrågor för personer med funktionsnedsättning.

FOMS har medlemmar i hela Sverige. Exempel på medlemmar är: fritidskonsulenter, kulturtjänstemän, enhetschefer, idrottskonsulenter, friskvårdskonsulenter, kulturarbetare, tillgänglighetsplanerare, fritidsutvecklare, studiosamordnare, handikappkonsulenter, rehabiliteringspersonal med flera. Läs mer om oss och om hur du blir medlem på www.foms.se!

LINNEA HUMMEL

Text, fotografi och grafik

Jag som har skapat dokumentationen heter Linnea Hummel.
Du kan nå mig för liknande arbeten eller frågor genom följande uppgifter.

Linnea Hummel
Tel:070 64 99 357
Mail: plurka@gmail.com
Adress: Hålsjögatan 39
21766 Malmö

